

**اثر تعدیل قیمت حامل‌های انرژی، شاخص‌های
توزیع و فقر بر شاخص رفاهی به تفکیک جامعه
شهری و روستایی ایران**

مؤلف

وحید صادقی حائری

با نظارت:

دکتر ناریسیس امین رشتی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

: صادقی حسنونند، وحید، ۱۳۵۹-

: اثر تعدیل قیمت حامل‌های انرژی، شاخص‌های توزیع فقر بر شاخص رفاهی
به تفکیک جامعه شهری و روستایی ایران / مؤلف وحید صادقی حسنونند؛
با نظارت ناریس امین رشتی.

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

: تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی زهد، ۱۳۹۹.

: ۱۸۲ ص. جدول نمودار

: 978-964-2740-56-7

: فیبا

: کتابنامه: ص. ۱۷۳-۱۸۲.

Subsidies -- Iran

: بارانه -- ایران

: انرژی، منابع -- ایران -- جنبه‌های اقتصادی

Power resources -- Economic aspects -- Iran

Energy consumption -- Iran

: انرژی -- مصرف -- ایران

: انرژی -- سیاست اقتصادی -- قرن ۱۴

Iran -- Economic policy -- 20th century

: امین رشتی، ناریس

HC ۷۹:

۳۳۸ / ۹۵۵۰۲۰

۶۲۳۴۱۷۰

انتشارات زهد

اثر تعدیل قیمت حامل‌های انرژی، شاخص‌های توزیع و فقر بر شاخص

رفاهی به تفکیک جامعه شهری و روستایی ایران

مؤلف: وحید صادقی حسنونند

با نظارت: دکتر ناریس امین رشتی

ناشر: انتشارات زهد

نوبت چاپ: اول، تابستان ۹۹

صفحه‌آرا: فاطمه حامدی یکتا

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۴۰-۵۶-۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی ناشر: تهران- خیابان انقلاب- خیابان قدس- نبش بزرگمهر- پلاک ۷- واحد ۱۰

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۹۲۶۱-۳

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: سیمای مصرف انرژی خانوار شهری و روستایی ایران
۱۳.....	۱-۱. مقدمه
۱۵.....	۱-۲. تعاریف و مفاهیم
۱۶.....	۱-۲-۱. روند هزینه خانوار شهری و روستایی
۱۹.....	۱-۳. حامل های انرژی
۲۰.....	۱-۳-۱. مصرف حامل های انرژی
۳۵.....	۱-۴. روند تغییرات قیمت حامل های انرژی
۳۹.....	۱-۵. مقایسه مصرف انرژی ایران با جهان
۴۳.....	فصل دوم: مبانی نظری
۴۳.....	۲-۱. مقدمه
۴۴.....	۲-۲. آزادسازی قیمت ها
۴۵.....	۲-۲-۱. تعریف یارانه
۴۶.....	۲-۲-۲. طبقه بندی یارانه ها
۴۷.....	۲-۲-۳. روش های پرداخت یارانه
۴۹.....	۲-۲-۴. تاریخچه و مصادیق پرداخت یارانه در ایران
۵۰.....	۲-۲-۵. مشکلات پیشین نظام پرداخت یارانه ها در اقتصاد ایران
۵۱.....	۲-۲-۶. سابقه تلاش برای حذف یا هدمند کردن یارانه ها در ایران
۵۲.....	۲-۲-۷. ضرورت هدمندسازی یارانه ها
۵۳.....	۲-۲-۸. یارانه و تقاضا
۵۴.....	۲-۲-۹. یارانه و اثرات رفاهی
۵۵.....	۲-۲-۱۰. یارانه و اثرات بر فقر و توزیع درآمد

۵۶.....	۲-۳. پیشینه تحقیق (سوابق مطالعاتی)
۵۶.....	۲-۳-۱. مطالعات تجربی در خصوص رفاه
۶۷.....	۲-۳-۲. مطالعات تجربی در خصوص توزیع درآمد
۷۵.....	۲-۳-۳. مطالعات تجربی در خصوص فقر
۸۳.....	۲-۴. جمع‌بندی
۸۵.....	فصل سوم: روش تحقیق
۸۵.....	۳-۱. مقدمه
۸۶.....	۳-۲. سیستم تقاضا
۸۷.....	۳-۲-۱. ویژگی‌های نظریه تقاضای مصرف‌کننده
۹۱.....	۳-۲-۲. بواب تقاضا در حالت‌های تک معادله‌ای و سیستمی
۱۰۲.....	۳-۳. رفاه و شاخص‌های رفاه
۱۰۳.....	۳-۳-۱. شاخص‌های تغییر رفاه اجتماعی
۱۰۴.....	۳-۳-۲. شاخص‌های رفاه در سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل
۱۰۹.....	۳-۳-۳. فقر
۱۱۲.....	۳-۳-۴. خط فقر
۱۱۶.....	۳-۳-۵. شاخص‌های فقر
۱۱۸.....	۳-۳-۶. توزیع درآمد
۱۲۰.....	۳-۳-۷. شاخص اتکینسون
۱۲۱.....	۳-۳-۸. شاخص جینی
۱۲۳.....	۳-۴. رگرسیون آستانه‌ای
۱۲۴.....	۳-۴-۱. مدل AR
۱۲۵.....	۳-۴-۲. مدل TR
۱۲۷.....	۳-۴-۳. مدل STR
۱۲۸.....	۳-۴-۴. به‌کارگیری مدل
۱۲۹.....	۳-۵. جمع‌بندی
۱۳۱.....	فصل چهارم: برآورد الگو و نتایج حاصله
۱۳۱.....	۴-۱. مقدمه

۴-۲	معرفی متغیرها در برآورد تابع تقاضای حامل‌های انرژی	۱۳۱
۴-۲-۱	معرفی مدل سیستم تقاضا	۱۳۳
۴-۳-۱	محاسبه خط فقر	۱۴۸
۴-۳-۲	محاسبه شاخص شکاف فقر	۱۵۰
۴-۴	محاسبه ضریب جینی	۱۵۲
۴-۵	تخمین مدل آستانه	۱۵۳
۴-۵-۱	آزمون ریشه واحد	۱۵۳
۴-۵-۲	بررسی رابطه خطی و یا غیرخطی مدل	۱۵۴
۴-۵-۳	تعداد حد آستانه	۱۵۵
۴-۵-۴	تخمین مدل رگرسیون حد آستانه	۱۵۶
۴-۵-۵	تفسیر نتایج	۱۵۷
۴-۵-۶	آزمون پس‌مدل از تخمین مدل	۱۵۸
۴-۵-۷	انجام آزمون‌های تشخیص	۱۵۸
۴-۶	جمع‌بندی	۱۶۰
۴-۶	فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۶۳
۵-۱	مقدمه	۱۶۳
۵-۲	خلاصه فصول	۱۶۵
۵-۳	خلاصه نتایج	۱۶۵
۵-۳	برآورد سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل	۱۶۵
۵-۳	محاسبه تغییرات جبرانی	۱۶۶
۵-۳	محاسبه خط فقر	۱۶۷
۵-۳	محاسبه شاخص شکاف فقر	۱۶۷
۵-۳	محاسبه توزیع درآمد	۱۶۸
۵-۳	تخمین مدل آستانه	۱۶۹
۵-۴	توصیه‌های سیاستی	۱۶۹
۵-۵	پیشنهاد برای انجام مطالعات آتی	۱۷۲
۵-۵	فهرست منابع	۱۷۳

مطالعات داخلی ۱۷۳

مطالعات خارجی ۱۷۸

www.ketab.ir

نظر به اهمیتی که انرژی در پیشرفت و توسعه جوامع بشری دارد، بررسی و شناخت ابعاد بازار و اثرگذاری آن بر جوامع بسیار ضروری است. بخش خانوار در بین بخش‌های اقتصادی به بیشترین مصرف سرانه را دارد. بنابراین در این کتاب تجزیه و تحلیل تأثیرات افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر شاخص رفاه، فقر و توزیع درآمد خانوار شهری و روستایی و نیز ارتباط بین این شاخص‌ها بررسی می‌شود. به این منظور با اطلاعات بودجه خانوار شهری و روستایی طی دوره ۱۳۹۶-۱۳۶۷ معیارهای موردنظر محاسبه گردید. در گام اول با تکیه بر تئوری‌های مربوط به اندازه‌گیری تغییرات رفاهی مصرف‌کنندگان، فرمول تغییرات حسی در چارچوب سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل استخراج گردید. در ادامه و پس از برآورد رانترهای سیستم تقاضا، معیار شاخص رفاهی به تفکیک برای هریک از حامل‌های انرژی مورد محاسبه قرار گرفت. در گام دوم وضعیت معیشت جامعه آماری با استفاده از خط فقر و نسبت مبتنی بر میزان کالری مصرفی و همچنین شاخص شکاف نسبی فقر محاسبه گردید. در گام سوم با استفاده از فرمول ضریب جینی وضعیت توزیع درآمد جامعه آماری بررسی گردید و در نهایت در گام چهارم ارتباط شاخص رفاه با شاخص‌های توزیع و شکاف نسبی فقر در یک مدل غیرخطی بررسی گردید.

با در نظر گرفتن دوره زمانی مورد مطالعه به دو دوره؛ دوره اول یعنی قبل از آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی و دوره دوم بعد از آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی نتایج تخمین و محاسبات نشان داد؛ تغییرات جبرانی برای جامعه آماری در هر دو دوره زمانی منفی است؛ یعنی؛ تعدیل قیمت حامل‌های انرژی جامعه آماری را دچار زیان

رفاهی کرده است. این در حالی است که در دوره دوم جامعه آماری با زیان رفاهی قابل ملاحظه تری مواجه شده است. زیان رفاهی خانوارهای شهری در مقایسه با خانوار روستایی در هر دو دوره زمانی بیشتر بوده است. زیان های رفاهی با سهم حامل ها، کشش و نوسانات قیمت مرتبط است. نتایج محاسبه خط فقر نشان داد؛ در جامعه آماری خط فقر در هر دو دوره زمانی در حال افزایش بوده و در دوره دوم افزایش قابل ملاحظه ای داشته است. در طی دوره مورد مطالعه همواره خط فقر خانوار شهری بالاتر از خط فقر خانوار روستایی قرار دارد. وضعیت شاخص شکاف نسبی فقر و توزیع در دوره دوم مطالعه نسبت به دوره اول بهتر شده است. بررسی رابطه شاخص رفاهی با شاخص شکاف فقر و شاخص توزیع در یک مدل حد آستانه نشان داد؛ رابطه شاخص رفاهی برای جامع آماری در دوره اول یک رابطه مثبت است یعنی با افزایش شاخص شکاف نسبی فقر و شاخص توزیع درآمد، زیان رفاهی افزایش می یابد. اما در دوره دوم این رابطه منفی شده است.